

КАРТА
СВІТУ

**ЖОРЖІ
АМАДУ**
КАПІТАНИ ПІСКУ

РОМАН

ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2017

МІСЯЧНОЇ НОЧІ НА СТАРОМУ ПОКИНУТОМУ СКЛАДІ

Склад

Місячної ночі на старому
покинутому складі сплять
хлопці.

Раніше тут було море. Об старе почорніле каміння фундаменту то бухали грізні вали, то хлюпотіли лагідні хвильки. Вода текла під склепінням моста, де тепер дрімає ціла ватага підлітків, осяяна жовтавим місячним промінням. Від цього моста назустріч морським пригодам вирушало безліч вантажених вітрильників, деякі з них були великі і вражали своїм химерним забарвленням. З цих уже вичовганих тепер дощок моста вантаж попадав прямо в їхні трюми. Раніше перед складом розстелялося таємниче море, над водою опускалися темно-зелені, майже чорні сутінки, набираючи того таємничого відтінку, який має вночі море.

Сьогодні над морем ясна ніч. А перед складом тягнеться піщаний берег пристані. Внизу під мостом уже не чути гомону хвиль. Пісок захопив усе, змусив море відступити на сотні метрів. Поволі пісок заповнив простір перед складом. Більше не швартуються до моста вітрильники, щоб потім відплисти з вантажем. Уже давно тут не працюють негри з міцними м'язами вчорашніх рабів. Уже ніколи не заспіває сумний моряк пісеньки на старому мосту. Перед складом стелиться білий пісок. І ніколи вже не заповнять цього пакгаузу пакунки, мішки та ящики. Покинутий серед піску, він здається чорною плямою на білому узбережжі.

Ці роки в ньому жили тільки миші, вони гасали по всьому приміщенні і гризли дерево масивних дверей. Вони були тут єдиними повноправними господарями. Одного разу сюди прибився бездомний пес. Він шукав притулку, де б можна було сховатися од вітру й дощу. Першу ніч він зовсім не спав, рвучи на шматки мишей, які шмигали йому перед носом. Потім він ночував тут ще кілька разів і вдосвіта виходив гавкати на місяць. Згодом, після обвалу майже всієї покрівлі, місячне світло вільно проникало всередину, освітлюючи грубі дошки підлоги. Не привчений сидіти в тій самій халабуді, пес пішов собі шукати нового притулку десь у темному підворітті чи під мостом або під теплим боком якоїсь сучки. Миші повернулись і знов почали там панувати, аж поки на цей занедбаний барак звернули увагу капітани піску.

На той час уже й двері перекошилися на один бік. Одного дня на склад зайшов хтось із хлоп'ячої ватаги, обстежуючи просторе царство капітанів (ціла зона піщаного узбережжя пристані, так само як і все місто Баїя, належить капітанам піску).

Він вирішив, що тут буде краще спати, ніж на голому піску або на мостах перед іншими пакгаузами, де вода часто піднімалася так високо, що загрожувала змести їх у море. Починаючи з цієї ночі, більшість капітанів піску спали разом з мишами на старому покинутому складі при світлі жовтого місяця. Перед ними, сліпуче біліючи, тягнувся в далечінь піщаний берег. Тягнувся вздовж моря, яке билосся об дамби пристані. На рейді світили вогнями пароплави, одні з них припливали, а інші відпливали. У проломі стелі вони бачили зоряне небо і ясний місяць.

Скоро в старому пакгаузі з'явилися й речі, добуті їхньою щоденною працею. На склад попадали дивні предмети. Але ще дивнішими були ці дітлахи. Хлопці з різним кольором шкіри, віком від дев'яти до шістнадцяти років, приходили сюди щоночі спати. Вони простягалися на підлозі й під мостом, байдужі до вітру, що завивав у щілинах барака, байдужі до дощу, який не раз їх кропив. Їхні очі були прикуті до вогнів пароплавів, а нашорошені вуха ловили мелодії пісень, що долітали з палуб.

Оселився тут і ватажок капітанів піску Педро Куля. Він заслужив це прізвисько хтозна-коли, ще в п'ять років. Тепер йому було п'ятнадцять, і по вулицях Баїї він блукав уже давно. Матері він ніколи не знав, а батько його помер від кулі. Хлопець залишився сиротою, і все дитинство його пішло на відкриття таємниць міста. Нині він знав усі його вулиці та всі закамарки. Не було такої крамнички, такого трактиру або кав'ярні, де б він не побував. Тепер усіх міських безпритульників вабила на берег новозбудована пристань. Коли Педро Куля пристав до капітанів піску, ватажком тоді в них був Раймундо, рудий кабокло¹.

Проте рудий Раймундо недовго утримував владу. Педро Куля виявився куди завзятішим, він умів планувати наскоки, умів ладнати з людьми, в його очах і голосі відчувалося щось вождівське. Одного дня вони посварились, і Раймундо допустив промах. Він добув ножа й полоснув ним Педро по обличчю. Рубець від цієї рани залишився в хлопця на все життя. Їх розборонили, а оскільки Педро був неозброєний, його визнали переможцем, сподіваючись на його реванш. Педро не змусив себе довго чекати. Якось увечері Раймундо хотів відлупцювати Задираку, а Педро заступився за негренья. Зав'язалася бійка, ще не бачена на цьому пляжі. Раймундо був вищий зростом і старший. Проте Педро Куля зі своїм хвилястим білявим чубом і червоним рубцем на обличчі був прудкий, як чорт. Відтоді Раймундо перестав бути отаманом капітанів піску та всього їхнього піщаного царства. Згодом він найнявся на корабель і пішов у плавання.

Усі визнали за Педро Кулею право очолити ватагу. Відтоді в місті все частіше говорили про капітанів піску, про злодійські напади безпритульників. Ніхто ніколи точно не знав, скільки дитлахів займається цими крадіжками. Принаймні їх було не менше сотні й понад сорок чоловік спало в руїнах старого складу.

Одягнені в лахи, брудні, голодні, хижі, вони лаялися найбруднішими словами й курили недокурки. Зате вони

¹ Кабокло — метис.

були справжніми господарями міста, знали в ньому кожний камінь, і тому городяни їх любили, як люблять своїх поетів.

Ніч капітанів піску

Над узбережжям спустилася тиха баїянська ніч, огорнувши млою вітрильники, фортецю, хвилеріз, поглинувши міські пагорби й церковні дзвіниці. Відтоді, як пролунав вечірній благовіст, минуло вже не менше шести годин.

Небо роїлося зорями, тільки місяць не зійшов у цю ясну ніч. Склад чорнів на білому піщаному березі, де залишили сліди капітани піску під час свого повернення додому. В далечині, ніби конаючи, при вході до матроської таверни «Морське пристановище» блимав вогник ліхтаря. Пориви холодного бризу піднімали пісок і замітали сліди негра Жоана Здоровила, який саме йшов, зігнувшись під вітром, як вітрило баркаса. В цілій ватазі Жоан перевершував усіх зростом і силою. А проте цьому кучерявому м'язистому негрові сповнилося ледве тринадцять років. Чотири з них він провів, ганяючи вулицями з капітанами піску. Відтоді, як його батько, биндюжник, попав під машину, не встигши завернути коня на узбіччя шосе, Жоан Здоровило більше не вернувся до низенької халупи на пагорбі. Перед ним лежало таємниче місто, і він вирушив на його завоювання. Чорне й набожне місто Баїя здавалося таким самим таємничим, як зелене море. Ось чому Жоан Здоровило не вернувся додому. Дев'ятилітнім хлопцем він приєднався до капітанів піску, коли ватагу очолював кабокло і про неї ще мало знали, бо кабокло не любив ризикувати. Жоан Здоровило скоро опинився серед заводіїв і завжди брав участь у збіговиськах, що їх влаштовували старші хлопці для того, щоб планувати крадіжки. Його запрошували туди не тому, що він умів організовувати наскоки чи був кмітливий. Навпаки, в голові йому бракувало клепки. Очі в нього на цих